

ZO 7 APR

**ORKEST VAN DE ACHTTIENDE
EEUW & CAPPELLA AMSTERDAM**

SPOT/DE OOSTERPOORT

20.15 UUR

PROGRAMMA

Johann Sebastian Bach
Johannes Passion BWV 245

Daniel Reuss, dirigent | **Marc Destrubé**, concertmeester

Thomas Walker *Evangelist*, **Henk Neven** *Christus*

Julia Doyle *Sopraan*, **Daniel Elgersma** *Alt*
Andrew Tortise *Tenor*, **Nicholas Mogg** *Bas*

Het Orkest van de Achttiende Eeuw

Het Orkest van de Achttiende Eeuw werd in 1981 door Frans Brüggen opgericht. Het bestaat uit circa 55 leden uit de gehele wereld, 20 nationaliteiten. Vijfmaal per jaar komt het orkest bijeen voor internationale tournees. De musici, individueel bekend als specialisten op het gebied van de achttiende en vroeg negentiende-eeuwse muziek, spelen op authentieke instrumenten of kopieën. Het uitgebreide repertoire met werken van onder meer Purcell, Bach, Rameau, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Mendelssohn en Chopin werd aanvankelijk uitgebracht op CD door Philips Classics, nu op Glossa/The Grand Tour. Veel van deze opnamen kregen internationale prijzen. In augustus 2014 moest het orkest afscheid nemen van Frans Brüggen. Door zijn overlijden kwam aan de samenwerking met het orkest en zijn Founding Father een einde. De orkestleden hebben besloten om de traditie van vijf tournees per jaar te continueren met gasten en gastdirigenten.

Cappella Amsterdam

Cappella Amsterdam werd in 1970 opgericht door Jan Boeke en staat sinds 1990 onder de artistieke leiding van Daniel Reuss. De nadruk in het repertoire ligt op oude meesters enerzijds en moderne muziek anderzijds, met speciale aandacht voor Nederlandse componisten, van Sweelinck tot Louis Andriessen en Ton de Leeuw. Onder anderen Robert Heppener en Jan van Vlijmen hebben

werken voor Cappella Amsterdam gecomponeerd. De veelzijdigheid van het koor komt ook tot uitdrukking in de regelmatige samenwerkingen met uiteenlopende gezelschappen als Asko|Schonberg, het Orkest van de Achttiende Eeuw, MusikFabrik, de Akademie für Alte Musik Berlin en het Koninklijk Concertgebouworkest. Het koor levert ook graag een bijdrage aan operaproducties, zoals in 2011 in Stockhausens Sonntag aus Licht bij de Oper Köln en Dionysos van Rihm in het Holland Festival. In 2010 werd de cd-opname met Cappella Amsterdam van Martins Golgotha genomineerd voor een Grammy.

Daniel Reuss

Daniel Reuss (1961) studeerde koordirectie aan het conservatorium van Rotterdam bij Barend Schuurman. Op zijn 21e richtte hij het Oude Muziek Koor Arnhem op. In 1990 werd Daniel Reuss artistiek leider van Cappella Amsterdam. Het ensemble heeft zich afgelopen jaren onder zijn artistieke leiding zowel in oude muziek als in het moderne en hedendaagse repertoire in Nederland een prominente positie verworven. Met Cappella Amsterdam bracht hij zeer positief ontvangen cd's uit, zoals Lux Aeterna (bekroond met de Diapason d'Or 2009), de cd met psalmen van Sweelinck en recentelijk de cd met Janáček Choral Works, die een Edison ontving.

Van 2003 tot 2006 was hij chef-dirigent van het RIAS Kammerchor in Berlijn. Met dit koor maakte hij een aantal succesvolle CD's, zoals Le Vin Herbé (Martin), Solomon (Händel)

en Les Noces (Stravinsky). De cd's werden onderscheiden met diverse prijzen, waaronder Preis der Deutsche Schallplattenkritik, Echo Award, Midem Classical Award, Diapason d'Or en Choc du Monde de la Musique. Van 2008 tot 2013 combineerde Daniel Reuss zijn werkzaamheden als artistiek leider van Cappella Amsterdam met het chef-dirigentschap van het Estonian Philharmonic Chamber Choir. In 2010 verscheen de cd Golgotha (Martin), een gezamenlijke productie van Cappella Amsterdam en het Estonian Philharmonic Chamber Choir. In 2006 was Daniel Reuss, op uitnodiging van Pierre Boulez, te gast op de Lucerne Festival Academy in Zwitserland als docent en dirigent. In februari 2007 maakte Daniel Reuss zijn debuut bij de English National Opera, met Agrippina (Händel). Daniel Reuss werkt geregeld samen met ensembles en orkesten uit heel Europa, zoals Akademie für Alte Musik Berlin, MusikFabrik, Scharoun Ensemble en de Radio Kamer Filharmonie. Sinds 2015 is Daniel Reuss tevens chef-dirigent van het Ensemble Vocal Lausanne.

Thomas Walker

Thomas Walker begon zijn muzikale leven als koperblazer en studeerde aan het Royal Conservatoire of Scotland. Hij koos echter alsnog voor de stem als eerste instrument en volgde onder meer zanglessen bij Ryland Davies aan het Royal College of Music in Londen. Hij groeide uit tot een geliefd vocalist en ontving uitnodigingen van talrijke operahuizen en orkesten. Zo was hij in

de afgelopen jaren te gast bij de Royal Opera Covent Garden in Londen, de Oper Stuttgart, De Munt in Brussel en het Staatstheater Nürnberg.

Bij English National Opera zong hij in Peter Sellars' nieuwe productie van Purcells The Indian Queen. Als concertzanger musiceerde Thomas Walker met bijvoorbeeld Royal Northern Sinfonia, het BBC Scottish Symphony Orchestra, het Orchestra of the Age of Enlightenment en het Gabrieli Consort.

Henk Neven

Henk Neven studeerde in 2003 'met de hoogste onderscheiding' af aan het Conservatorium van Amsterdam bij Maarten Koningsberger en Margreet Honig. In 2002 behaalde hij 'met onderscheiding' het diploma van De Nieuwe Opera Academie. Hij volgde masterclasses bij onder andere Graham Johnson, Graham Clark, Rudolf Jansen, Hartmut Höll, Jard van Nes en Henk Smit.

Onlangs is hij ook toegelaten als kandidaat voor de prestigieuze Nederlandse Muziekprijs. In mei 2008 won Henk Neven de Fortis MeesPierson Award. De jury luidde: "Neven heeft het in zich om uit te groeien tot een sensationeel artiest". Hij ontving een Borletti-Buitoni Fellowship in 2009.

Julia Doyle

Julia Doyle is geboren en getogen in Lancaster. Ze genoot haar opleiding aan Gonville & Caius College in Cambridge en specialiseerde zich in de vertolking van muziek uit de

Barok. Haar professionele debuut maakte ze in Händels Messiah met The King's Consort & Choir in Cadogan Hall in Londen. Een ander belangrijk moment in haar vroege carrière was haar optreden met Britten Sinfonia in St John's Smith Square, tevens in Londen. Met deze beide gezelschappen onderhoudt Julia Doyle nog altijd een nauwe band. Daarnaast werkte ze met bijvoorbeeld Collegium Vocale Gent, het BBC Philharmonic Orchestra en Music of the Baroque in Chicago.

Daniël Elgersma

Countertenor Daniël Elgersma (1988) begon op 6 jarige leeftijd als jongenssopraan bij het Martini Jongenskoor Sneek, destijds o.l.v. Bouwe Dijkstra. Snel ontwikkelde hij zich tot solist, wat zich na zijn stembreuk naar countertenor voortzette. Aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag behaalde Daniel zijn Bachelor- en Master diploma Oude Muziek Zang. Gedurende zijn Masters specialiseerde hij zich in Ornamentatie in 17de eeuwse Engelse muziek. Hij werd gecoacht door Michael Chance, Peter Kooij, Jill Feldman en Lenie van den Heuvel. Als 17-jarige debuteerde Daniel als countertenor-solist in Bach's Weihnachtsoratorium. Andere solistische activiteiten volgden, waaronder Purcell recitals in samenwerking met Lucy van Dael en Bach's alt-solo cantates met Klaas Stok. Daniel zingt met gerenommeerde dirigenten en ensembles uit de Oude Muziek. Als solist werkte hij met

dirigenten als Lars Ulrik Mortensen, Masaaki Suzuki, Joshua Rifkin, Jean Tubéry en Daniel Reuss. Ook zingt hij met solistische ensembles als Vox Luminis (Lionel Meunier) en Gesualdo Consort Amsterdam (Harry van der Kamp). Recente solistische activiteiten zijn onder andere Bach cantates met Lars Ulrik Mortensen en Masaaki Suzuki, Purcell's King Arthur met Jean Tubéry, Engelse muziek en Bach's Lutherse Missen met Daniel Reuss.

Andrew Tortise

Andrew Tortise studeerde aan het Trinity College in Cambridge en wordt momenteel gecoacht door Iris dell Acqua. Recent zong de Engelse tenor The Spirit of the Masque Gloriana (ROH Covent Garden), Peter Quint The Turn of the Screw (Lyon), David Die Meistersinger von Nürnberg en Ferrando Così fan tutte (Welsh National Opera), Lucano L incoronazione di Poppea en in Bachs Weihnachtsoratorium (Theater an der Wien) en Matthäus-Passion (Glyndebourne). Toekomst o.m.: Joerodivvy Boris Godoenov (ook tijdens BBC Proms), Marzio Mitridate en Kunz Vogelgesang Die Meistersinger von Nürnberg (ROH Covent Garden), en concerten met de Academy of Ancient Music, de Scottish Chamber Orchestra en The Monteverdi Choir onder leiding van Sir John Eliot Gardiner.

Nicholas Mogg

Nicholas Mogg studeerde aan de Royal Academy of Music bij Mark Wildman en Iain Ledingham. Eerder was hij als koorzanger verbonden

aan het Clare College in Cambridge en zong hij als 'stagiair' mee in het educatieve programma van het Monteverdi Choir. Hij zong reeds diverse operarollen in onder andere de Hampstead Garden Opera, de Cambridge University Opera, de Shadwell Opera en de Edinburgh Fringe.

TOELICHTING

J.s. Bach: Johannes Passion

De Johannes Passion behoort tot de monumentaalste werken die Bach in zijn leven heeft gecomponeerd. Het bestuur van de stad Leipzig gaf hem de opdracht en op 7 april, Karfreitag 1724 klonk de passie voor het eerst in de Thomaskirche tijdens de Vesperdienst. Daarna heeft Bach de Johannes Passion nog driemaal uitgevoerd, te weten in 1725, 1728 en 1749. Vanaf 1739 begon hij aan een definitieve schoonschriftpartituur, maar is nooit verder gekomen dan de evangelietekst vlak voor het koraal "Wer hat Dich so geschlagen". Bach heeft voortdurend correcties en veranderingen in partijen aangebracht die vervolgens niet in een partituur terechtkwamen, kortom: een definitieve versie heeft nooit het levenslicht gezien. De partituur die tegenwoordig gebruikt wordt volgt grotendeels Bach's versie uit 1749. De Johannes Passion werd door Johann Sebastian Bach gecomponeerd in 1723 toen hij 38 jaar oud was. Op dat moment had hij gesolliciteerd naar het ambt van cantor aan de Thomas-school

die tevens hoofd kerkmuziek in Leipzig was. Hij deed er slechts zes weken over om dit prachtige werk te componeren. Tegelijkertijd werd het onder zijn leiding door de zangers van de Thomaskerk ingestudeerd om het op tijd (Goede Vrijdag) tijdens de kerkdienst uit te kunnen voeren. Zowel de Johannes Passion en de Matthäus Passion behoren tot de meest beroemde werken van Bach. De Matthäus Passion is langer en beschouwelijker dan de Johannes Passion. Deze laatste is dramatischer. Bach gebruikte voor de Johannes Passion het evangelie van Johannes en in dit evangelie gaat de zoon van God ten onder aan de krachten van de duisternis. Deze strijd tussen hemel en hel worden emotievol bezongen door solisten en koor. In zowel de Matthäus als in de Johannes Passion is Bachs' inlevingsgevoel met wat Christus in zijn lijden en sterven voor de wereld onderging ten diepste mee te voelen en de muziek blijft ontroeren; na bijna 3 eeuwen nog steeds en zelfs steeds meer. Maar na een treurig "Es ist vollbracht" volgt een jubelend "Der Held aus Juda siegt mit macht!". De Matthäus Passion eindigt met de diepe rouw over Christus' sterven op Goede Vrijdag, terwijl de Johannes Passion juist met een prachtig en jubelend koraal eindigt waarin Bach ons door de treurnis van Goede Vrijdag heentrekt naar het licht van Christus' Verrijzenis. De Johannes Passion is oorspronkelijk bedoeld om uit te voeren tijdens een kerkdienst. Wat ook zo gebeurde. Tussen het eerste en tweede deel werd zelfs nog een preek gehouden!

De tekst

De evangelietekst van Johannes wordt nagenoeg letterlijk gevolgd. Op twee plaatsen vulde Bach de tekst aan met gedeelten uit het Mattheus evangelie: "Da dachte Petrus an die Worte Jesu" en "Und siehe da, der Vorhang im Tempel zerriss...". De teksten van de aria's heeft Bach hoogstwaarschijnlijk zelf geschreven, geïnspireerd door passieteksten van zijn tijdgenoten Barthold Brockes en Christian Postel. Het openingskoor bevat toespelingen op psalm 8,2: Herr, unser Herrscher. De koraalteksten zijn te vinden bij Luther (1539), Heerman (1630) en Gerhardt (1647). De evangelist Johannes legt in zijn teksten minder nadruk op het lijden van Jezus. Hij ziet de kruisiging meer als een verlossing en een terugkeer naar de Vader. De Zoon van God is naar de aarde gezonden met een boodschap die de mensen niet begrepen en de lijdende Jezus wordt veel minder benadrukt dan bijvoorbeeld in de Matthäus Passion. Het verraad van Judas blijft onvermeld. Jezus komt tegenover zijn rechters onomwonden ervoor uit wie hij is: "Ich bin's". Op weg naar Golgotha draagt hij zijn kruis alleen. Aan het kruis genageld is Hij minder de man van smarten en meer degene die de wil van zijn Vader voltrekt. Hij vraagt zich dan ook niet af waarom God Hem heeft verlaten. Hij zorgt dat Maria goed onderdak krijgt. Nadat Christus wat zure wijn heeft gedronken zegt Hij: "Es ist vollbracht", buigt het hoofd en sterft, zonder luid geschreeuw.

De opbouw

De Vader-Zoon verhouding en het proces in het gerechtshof dat tot de kruisiging leidt, vormen de hoofdthema's in de Johannes Passion. Het eerste thema en de rol die de veroordeling tot het kruis in Jezus' opdracht vervult, worden door Bach breed uitgemeten in het monumentale openingskoor "Herr, unser Herrscher, dessen Ruhm in allen Landen herrlich ist". De Zoon van God, wiens roem in alle landen wordt verheerlijkt, daalt af in de grootste "Nedrigkeit", hij vervult zijn zending en keert naar de Vader terug. De Heer is knecht geworden. Deze drie fasen zijn volgens de theologen symbolisch weergegeven door de drieliding van het openingskoor, gecomponeerd in de da capo-vorm: A B A. Het proces krijgt in het werk veel aandacht, waardoor de Johannes minder bespiegelend is dan de Matthäus. Het verloop van het proces stelt Bach in de gelegenheid zijn muzikaal-dramatische talenten te tonen. Centraal staat bij hem het moment waarop Pilatus toegeeft aan het volk. Het daaropvolgende koraal "Durch Dein Gefängnis, Gottes Sohn" - wederom ontleend aan de passietekst van Postel - vormt de kern van de passie. Vanuit dit muzikale centrum heeft Bach de beide 'vleugels' (vergelijkbaar met de barokke centraalbouw in de architectuur) symmetrisch uitgecomponeerd. Een zelfde opbouw vertoont het "Crucifixus" uit de Hohe Messe. Door het kruis verleent Christus toegang tot God. Bach's geniale compositieplan

kan als volgt worden weergegeven: Tot aan het centrale koraal wil Pilatus, voor wie Jezus' onschuld vaststaat, Hem niet doden. Nadat het koraal geklonken heeft wijkt hij geleidelijk voor het zich opdringende volk. Door de architectonische structuur en de daarmee verbonden theologische visie onderscheidt Bach zich van al zijn voorgangers, die passieoratoria componeerden als een aaneenschakeling van nummers.

Symboliek en affect

In de barok vormen symboliek en affect de belangrijkste bestanddelen van de muzikale retorica. Soms blijft de betekenis op het eerste gehoor verborgen, maar soms is ze duidelijk waarneembaar. De partituur van de Johannes Passion is doorspekt van symboliek en affect (i.c. de muzikale uitdrukking van een gevoel, een sfeer of een tekst). Hier volgen enkele voorbeelden.

Meteen in de eerste maat van de orkestinzet zijn drie tonen te horen in de houtblazers: es-d-g. Deze drie tonen symboliseren Bach's diepe geloof in God: Soli (es) Deo (d) Gloria (g). Aan Hem wordt de compositie met eerbied opgedragen.

Als de evangelist zijn verhaal begint wordt Jezus gesymboliseerd door drie opeenvolgende tonen g-es-c, die tezamen een mineur-drieklank vormen. Het eerste gedeelte van het recitatief klinkt rustig en sereen. Op het moment dat over Judas wordt gezongen horen we de tonen des-bes-g, die samen een verminderde drieklank vormen, welke het verraderlijke karakter symboliseren.

De sfeer verandert op dat moment meteen. De eerste toon van het Christus-akkoord g vormt samen met de eerste toon van het Judas-akkoord des het interval van de verminderde kwint, ook wel de "Diabolo in musica" genoemd, symbool voor dissonantie en valsheid.

Het kruisigingmotief

Het volk roept: "Kreuzige Ihn" (kruisig Hem). Bach gebruikt twee motieven om deze roep van het volk tot uitdrukking te brengen. Sopraan en alt zetten na elkaar in met respectievelijk de toon g en de toon as. Deze twee tonen vormen samen het interval van de dissonante septiem. Een maat later doen tenor en bas hetzelfde met de d en de es. Vervolgens herhaalt Bach veelvuldig het woord "kreuzige" in een opzweepend ritme. Beide motieven geven zo uitdrukking aan de geladen intentie van de tekst.

Bespotting van Christus

Nadat de soldaten Christus een doornenkroon op het hoofd hebben gezet, kleden zij Hem met een purperen mantel en bespotten Hem: "Sei gegrüsset, lieber Jüdenkönig". Bach gebruikt hiervoor een driedelige dans en laat de stemmen na elkaar inzetten (imitatie). Een voor een groeten de soldaten de Koning der Joden op spottende wijze.

Dobbelen om het kleed van Christus

De soldaten zeiden tot elkaar: "Lasset uns den nicht zerteilen, sondern darum losen". Het "zerteilen" laat Bach in de muziek horen door

syncopen (accentverschuivingen) te gebruiken. Doordat Bach een reeks van oplopende zestiende noten componeert op het woord “losen”, horen we als het ware de dobbelstenen rollen. Christus’ dood “Und neiget das Haupt und verschied”. Op het moment dat Jezus het hoofd buigt en sterft horen we tweemaal een dalend interval. In de daaropvolgende maat reduceert Bach de begeleidingsstemmen tot slechts één toon, gevolgd door een korte stilte. Heel affectvol is de daaropvolgende evangeliepassage - na de bas-aria - getoonzet: “der Vorhang im Tempel zerriss in zwei Stück, von oben an bis unten hinaus”. We horen daar in de continuo (begeleiding van orgel en cello) een zeer snelle toonladder van boven naar beneden, gevolgd door enkele woeste tremolo’s die de bevende aarde en splijtende rotsen tot muzikale uitdrukking brengen.

TEKSTEN

Deel 1

Nr. 1 Koor

Herr, unser Herrscher, dessen Ruhm
in allen Landen herrlich ist!
Zeig uns durch deine Passion,
Daß du, der wahre Gottessohn,
Zu aller Zeit,
Auch in der größten Niedrigkeit,
Verherrlicht worden bist! Da capo.

*Heer, onze Heerser, wiens roem
in alle landen heerlijk is!
Toon ons door Uw lijden
dat Gij, de ware Zoon van God
te allen tijde,
ook in de uiterste onaanzienlijkheid,
verheerlijkt bent.*

Jezus' gevangenneming (Johannes
18, 1-11)

Nr. 2a Recitatief

Evangelist: Jesus ging mit seinen
Jüngern über den Bach Kidron, da
war ein Garten, darein ging Jesus
und seine Jünger. Judas aber, der
ihn verriet, wußte den Ort auch, denn
Jesus versammelte sich oft daselbst
mit seinen Jüngern. Da nun Judas
zu sich hatte genommen die Schar
und der Hohenpriester und Pharisäer
Diener, kommt er dahin mit Fackeln,
Lampen und mit Waffen. Als nun Jesus
wußte alles, was ihm begegnen sollte,
ging er hinaus und sprach zu ihnen:

Jesus: Wen suchet ihr?

Evangelist: Sie antworteten ihm:

*Evangelist: Jezus ging met zijn
discipelen naar de overzijde van de
beek Kidron, waar een hof was, die
Hij met zijn discipelen binnenging.
En ook Judas, zijn verrader, wist die
plaats, omdat Jezus daar dikwijls was
samengekomen met zijn discipelen.
Judas dan kwam daar, die een
afdeling soldaten tot zijn beschikking
had gekregen en dienaars van de
overpriesters en de Farizeeën, voorzien
van lantaarns, fakkels en wapenen.
Jezus dan, alles wetende, wat over
Hem komen zou, kwam naar voren en
zeide tot hen:*

Jezus: Wie zoekt gij?

Evangelist: Zij antwoordden Hem:

Nr. 2b Koor

Jesum von Nazareth!

Jezus van Nazareth!

Nr. 2c Recitatief

Evangelist: Jesus spricht zu ihnen:
Jesus: Ich bins.

Evangelist: Judas aber, der ihn verriet,
stund auch bei ihnen. Als nun Jesus
zu ihnen sprach: Ich bins, wichen
sie zurücke und fielen zu Boden. Da
fragete er sie abermal:

Jesus: Wen suchet ihr?

Evangelist: Sie aber sprachen:

Evangelist: Jezus zeide tot hen:

Jezus: Ik ben het.

*Evangelist: En ook Judas, zijn verrader,
stond bij hen. Toen Hij dan tot hen
zeide: Ik ben het, deinsden zij terug en
vielen ter aarde. Wederom dan stelde
Hij hun de vraag:*

Jezus: Wie zoekt gij?

Evangelist: En zij zeiden:

Nr. 2d Koor

Jesum von Nazareth!

Jezus van Nazareth!

Nr. 2e Recitatief

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Ich habs euch gesagt, daß ichs
sei; suchet ihr denn mich, so lasset
diese gehen!

Evangelist: Jezus antwoordde:

*Jezus: Ik zeide u, dat Ik het ben. Indien
gij dan Mij zoekt, laat dezen heengaan;*

Nr. 3 Koraal

O große Lieb, o Lieb ohn alle Maße,
Die dich gebracht auf diese
Marterstraße!
Ich lebte mit der Welt in Lust und
Freuden,
Und du mußt leiden!

*O grote liefde, o liefde zonder maat
die u op deze lijdensweg gebracht
heeft!*

*Ik leefde in een wereld vol lust en
vreugde,
terwijl Gij moest lijden!*

Nr. 4 Recitatief

Evangelist: Auf daß das Wort erfüllet
würde, welches er sagte: Ich habe der
keine verloren, die du mir gegeben
hast. Da hatte Simon Petrus ein
Schwert und zog es aus und schlug
nach des Hohenpriesters Knecht und
hieb ihm sein recht Ohr ab; und der
Knecht hieß Malchus. Da sprach Jesus
zu Petro:

Jesus: Stecke dein Schwert in die
Scheide! Soll ich den Kelch nicht
trinken, den mir mein Vater gegeben
hat?

*Evangelist: Opdat het woord vervuld
werd, dat Hij gesproken had: Wie
Gij Mij gegeven hebt, uit hen heb
Ik niemand laten verloren gaan.*

Simon Petrus dan, die een zwaard had, trok het, en hij trof de slaaf van de hogepriester en sloeg hem het rechteroor af; de naam nu van de slaaf was Malchus. Jezus dan zeide tot Petrus:

Jezus: Steek het zwaard in de schede; de beker, die de Vader Mij gegeven heeft, zou Ik die niet drinken?

Nr. 4 Koraal

Dein Will gescheh, Herr Gott, zugleich
Auf Erden wie im Himmelreich.
Gib uns Geduld in Leidenszeit,
Gehorsam sein in Lieb und Leid;
Wehr und steur allem Fleisch und Blut,
Das wider deinen Willen tut!

*Uw wil geschiede, Heer God, zowel
op aarde als in het hemelrijk.
Geef ons geduld in de tijd van het
lijden,
gehoorzaamheid in lief en leed;
Weerstreef en bestrijd alle vlees en
bloed,
dat tegen uw wil in handelt.*

Jezus voor de hogepriesters
(Johannes 18, 12-;27; Mattheus 26, 75)

Nr. 6 Recitatief

Evangelist: Die Schar aber und der Oberhauptmann und die Diener der Juden nahmen Jesum und bunden ihn und führten ihn, aufs erste zu Hannas, der war Kaiphas Schwäher, welcher des Jahres Hoherpriester war. Es war aber Kaiphas, der den Juden riet, es wäre gut, daß ein Mensch würde umbracht für das Volk.

Evangelist: De afdeling soldaten dan en de overste en de dienaars der Joden namen Jezus gevangen, boeiden Hem, en brachten Hem eerst voor Annas, want hij was de schoonvader van Kajafas, die dat jaar hogepriester was; en Kajafas was het, die de Joden de raad had gegeven: Het is nuttig, dat één mens sterft ten behoeve van het volk.

Nr. 7 Aria (alt)

Von den Stricken meiner Sünden
Mich zu entbinden,
Wird mein Heil gebunden.
Mich von allen Lasterbeulen
Völlig zu heilen,
Läßt er sich verwunden. Da capo.

*Om mij van uit de boeien van mijn
zonden
los te maken,
wordt mijn Heiland vastgebonden.
Om mij van alle gezwollen van mijn
slechtheid
volledig te genezen,
laat Hij zich verwonden.*

Nr. 8 Recitatief

Evangelist: Simon Petrus aber folgete Jesu nach und ein ander Jünger.

Evangelist: En Simon Petrus en een andere discipel volgden Jezus.

Nr. 9 Aria (sopraan)

Ich folge dir gleichfalls mit freudigen Schritten

Und lasse dich nicht,

Mein Leben, mein Licht.

Befördre den Lauf

Und höre nicht auf,

Selbst an mir zu ziehen,

zu schieben, zu bitten. Da capo.

Ik volg U eveneens met vreugdevolle schreden

en verlaat u niet,

mijn leven, mijn licht.

Begunstig mijn pad

en houd niet op

zelf aan mij te trekken,

me bij te sturen, me aan te sporen.

Nr. 10 Recitatief

Evangelist: Derselbige Jünger war dem Hohenpriester bekannt und ging mit Jesu hinein in des Hohenpriesters Palast. Petrus aber stund draußen vor der Tür. Da ging der andere Jünger, der dem Hohenpriester bekannt war, hinaus und redete mit der Türhüterin und führete Petrum hinein. Da sprach die Magd, die Türhüterin, zu Petro:

Ancilla: Bist du nicht dieses Menschen Jünger einer?

Evangelist: Er sprach:

Petrus: Ich bins nicht!

Evangelist: Es stunden aber die Knechte und Diener und hatten ein Kohlfeu'r gemacht (denn es war kalt) und wärmeten sich. Petrus aber stund bei ihnen und wärmete sich. Aber der Hohepriester fragte Jesum um seine Jünger und um seine Lehre. Jesus antwortete ihm:

Jesus: Ich habe frei, öffentlich geredet vor der Welt. Ich habe allezeit gelehret in der Schule und in dem Tempel, da alle Juden zusammenkommen, und habe nichts im Verborgnen geredt. Was fragest du mich darum? Frage die darum, die gehöret haben, was ich zu ihnen geredet habe! Siehe, dieselbigen wissen, was ich gesaget habe!

Evangelist: Als er aber solches redete, gab der Diener einer, die dabeistunden, Jesu einen Backenstreich und sprach:

Servus: Solltest du dem Hohenpriester also antworten?

Evangelist: Jesus aber antwortete:

Jesus: Hab ich übel geredt, so beweise es, daß es böse sei, hab ich aber recht geredt, was schlägest du mich?

Evangelist: En die discipel was een bekende van de hogepriester en hij ging met Jezus het paleis van de hogepriester binnen, maar Petrus stond buiten aan de poort. De andere discipel

dan, de bekende van de hogepriester, kwam naar buiten, en hij sprak met de portierster en bracht Petrus binnen. De slavin dan, die portierster was, zeide tot Petrus:

Maagd: Gij behoort toch ook niet tot de discipelen van deze mens?

Evangelist: Hij zeide:

Petrus: Ik niet!

Evangelist: De slaven en de dienaars stonden zich te warmen bij een kolenvuur, dat zij aangelegd hadden want het was koud, en ook Petrus stond zich bij hen te warmen. De hogepriester dan vroeg Jezus naar zijn discipelen en naar zijn leer. Jezus antwoordde hem:

Jezus: Ik heb vrijuit tot de wereld gesproken; Ik heb voortdurend in de synagoge geleerd en in de tempel, waar al de Joden bijeenkomen, en in het verborgen heb Ik niets gesproken. Waarom vraagt gij Mij? Vraag hun, die gehoord hebben, wat Ik tot hen gesproken heb; zie, dezen weten, wat Ik gezegd heb.

Evangelist: En toen Hij dit zeide, gaf een van de dienaars, die erbij stond, Jezus een slag in het gelaat en zeide:

Dienaar: Antwoordt Gij zo de hogepriester?

Evangelist: Jezus antwoordde hem:

Jezus: Indien Ik verkeerd gesproken

heb, geef aan wat verkeerd was, maar indien het goed was waarom slaat gij Mij?

Nr. 11 Koraal

Wer hat dich so geschlagen,
Mein Heil, und dich mit Plagen
So übel zugericht?
Du bist ja nicht ein Sünder,
Wie wir und unsre Kinder,
Von Missetaten weißt du nicht.

Ich, ich und meine Sünden,
Die sich wie Körnlein finden
Des Sandes an dem Meer,
Die haben dir erreget
Das Elend, das dich schläget,
Und das betrübte Marterheer.
Wie heeft U zo geslagen,
mijn Heiland, en U met plagen
zoveel kwaad gedaan?
Gij zijt toch immers geen zondaar,
zoals wij en onze kinderen;
van euvel daden weet Gij niet.

Ik, ik en mijn zonden
die zich als de korrels van het zand
aan zee laten vinden,
die hebben U toch
de ellende berokkend, die U treft,
en de droevige schare van martelaren.

Nr. 12a Recitatief

Evangelist: Und Hannas sandte ihn gebunden zu dem Hohenpriester Kaiphas. Simon Petrus stund und wärmte sich; da sprachen sie zu ihm:
Evangelist: Annas dan zond Hem geboeid naar Kajafas, de hogepriester. En Simon Petrus stond zich te warmen. Zij zeiden dan tot hem:

Nr. 12b Koor

Bist du nicht seiner Jünger einer?
Gij behoort toch ook niet tot zijn discipelen?

Nr. 12c Recitatief

Evangelist: Er leugnete aber und sprach:

Petrus: Ich bins nicht!

Evangelist: Spricht des Hohenpriesters Knecht' einer, ein Gefreundter des, dem Petrus das Ohr abgehauen hatte:

Servus: Sahe ich dich nicht im Garten bei ihm?

Evangelist: Da verleugnete Petrus abermal, und alsobald krähete der Hahn. Da gedachte Petrus an die Worte Jesu und ging hinaus und weinete bitterlich.

Evangelist: Hij ontkende het en zeide:

Petrus: Ik niet!

Evangelist: Een der slaven van de hogepriester, een verwant van hem,

wiens oor Petrus had afgeslagen, zeide:

Dienaar: Zag ik u niet in de hof met Hem?

Evangelist: Petrus dan ontkende het wederom en terstond daarop kraaide een haan. Daarop herinnerde Petrus zich de woorden van Jezus en ging naar buiten en weende bitter.

Nr. 13 Aria (tenor)

Ach, mein Sinn,
Wo willst du endlich hin,
Wo soll ich mich erquicken?
Bleib ich hier,
Oder wünsch ich mir
Berg und Hügel auf den Rücken?
Bei der Welt ist gar kein Rat,
Und im Herzen
Stehn die Schmerzen
Meiner Missetat,
Weil der Knecht den Herrn verleugnet hat.

Ach, mijn geest,
waar wil je uiteindelijk heen,
waar zal ik mij verkwikken?
Blijf ik hier,
of wens ik mij
berg en heuvel op mijn rug?
In de wereld is helemaal geen raad
en in mijn hart
staan de pijnningen
van mijn wandaad,
omdat de knecht zijn heer verloochend heeft.

Nr. 14 Koraal

Petrus, der nicht denkt zurück,
Seinen Gott verneinet,
Der doch auf ein' ernsten Blick
Bitterlichen weinet.

Jesu, blicke mich auch an,
Wenn ich nicht will büßen;
Wenn ich Böses hab getan,
Rühre mein Gewissen!

*Petrus, die het zich niet herinnert,
verloochent zijn God,
maar bij een ernstige blik
moet hij toch bitter wenen.*

*Jezus, kijk mij ook zo aan,
als ik niet wil boeten;
als ik kwaad gedaan heb,
raak dan mijn geweten aan!*

Deel 2

Nr. 15 Koraal

Christus, der uns selig macht,
Kein Böschat begangen,
Der ward für uns in der Nacht
Als ein Dieb gefangen,
Geführt vor gottlose Leut
Und fälschlich verklaget,
Verlacht, verhöhnt und verspeit,
Wie denn die Schrift saget.

*Christus, die ons zalig maakt,
die geen kwaad heeft bedreven,
die werd voor ons in de nacht
als een dief gevangengenomen.
Geleid voor goddeloze lieden
en valselyk beschuldigd,
bespot, beschimpt en bespuwd,
zoals de Schrift het zegt.*

Jezus en Pilatus (Johannes 18,28-40;
19,1-22)

Nr. 16a Recitatief

Evangelist: Da führeten sie Jesum
von Kaiphas vor das Richthaus, und
es war frühe. Und sie gingen nicht
in das Richthaus, auf daß sie nicht
unrein würden, sondern Ostern essen
möchten. Da ging Pilatus zu ihnen
heraus und sprach:

Pilatus: Was bringet ihr für Klage wider
diesen Menschen?

Evangelist: Sie antworteten und
sprachen zu ihm:

*Evangelist: Zij brachten Jezus dan van
Kajafas naar het gerechtsgebouw. En
het was vroeg in de morgen; doch zelf
gingen zij het gerechtsgebouw niet
binnen, om zich niet te verontreinigen,
maar het Pascha te kunnen eten.
Pilatus dan kwam tot hen naar buiten
en zeide:*

*Pilatus: Welke aanklacht brengt gij
tegen deze mens in?*

*Evangelist: Zij antwoordden en zeiden
tot hem:*

Nr. 16b Koor

Wäre dieser nicht ein Übeltäter, wir
hätten dir ihn nicht überantwortet.
*Indien Hij geen boosdoener
was, zouden wij Hem niet aan u
overgeleverd hebben.*

Nr. 16c Recitatief

Evangelist: Da sprach Pilatus zu ihnen:

Pilatus: So nehmet ihr ihn hin und richtet ihn nach eurem Gesetze!

Evangelist: Da sprachen die Juden zu ihm:

Evangelist: Pilatus dan zeide tot hen:

Pilatus: Neemt gij Hem en oordeelt Hem naar uw wet.

Evangelist: De Joden dan zeiden tot hem:

Nr 16d Koor

Wir dürfen niemand töten.

Het is ons niet geoorloofd iemand ter dood te brengen.

Nr 16e Recitatief

Evangelist: Auf daß erfüllet würde das Wort Jesu, welches er sagte, da er deutete, welches Todes er sterben würde. Da ging Pilatus wieder hinein in das Richthaus und rief Jesu und sprach zu ihm:

Pilatus: Bist du der Juden König?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Redest du das von dir selbst, oder habens dir andere von mir gesagt?

Evangelist: Pilatus antwortete:

Pilatus: Bin ich ein Jude? Dein Volk

und die Hohenpriester haben dich mir überantwortet; was hast du getan?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Mein Reich ist nicht von dieser Welt; wäre mein Reich von dieser Welt, meine Diener würden darob kämpfen, daß ich den Juden nicht überantwortet würde; aber nun ist mein Reich nicht von dannen.

Evangelist: opdat het woord van Jezus vervuld werd, dat Hij gezegd had, aanduidende, welke dood Hij sterven zou. Pilatus dan keerde terug in het gerechtsgebouw en riep Jezus en zeide tot Hem:

Pilatus: Zijt Gij de Koning der Joden?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Zegt gij dit uit uzelf of hebben anderen u over Mij gesproken?

Evangelist: Pilatus antwoordde:

Pilatus: Ben ik soms een Jood? Uw volk en de overpriesters hebben U aan mij overgeleverd; wat hebt Gij gedaan?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld; indien mijn Koninkrijk van deze wereld geweest was zouden mijn dienaars gestreden hebben opdat Ik niet aan de Joden zou worden overgeleverd; nu echter is mijn Koninkrijk niet van hier.

Nr. 17 Koraal

Ach großer König, groß zu allen Zeiten,
Wie kann ich gnugsam diese Treu
ausbreiten?

Keins Menschen Herze mag indes
ausdenken,
Was dir zu schenken.

Ich kanns mit meinen Sinnen nicht
erreichen,
Womit doch dein Erbarmen zu
vergleichen.

Wie kann ich dir denn deine
Liebestaten

Im Werk erstatten?

*O grote Koning, groot te allen tijde,
hoe kan ik deze trouw voldoende
verspreiden?*

*Geen mensenhart kan toch bedenken,
wat U te schenken.*

*Ik kan er met mijn verstand niet bij
waarmee Uw ontferming toch te
vergelijken is.*

*Hoe kan ik U dan uw liefdesdaden
in mijn werken terugbetalen?*

Nr. 18a Recitatief

Evangelist: Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus: So bist du dennoch ein König?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Du sagsts, ich bin ein König.
Ich bin dazu geboren und in die Welt
kommen, daß ich die Wahrheit zeugen
soll. Wer aus der Wahrheit ist, der höret
meine Stimme.

Evangelist: Spricht Pilatus zu ihm:

Pilatus: Was ist Wahrheit?

Evangelist: Und da er das gesaget,
ging er wieder hinaus zu den Juden
und spricht zu ihnen:

Pilatus: Ich finde keine Schuld an ihm.
Ihr habt aber eine Gewohnheit, daß ich
euch einen losgebe; wollt ihr nun, daß
ich euch der Juden König losgebe?

Evangelist: Da schrieen sie wieder
allesamt und sprachen:

Evangelist: Pilatus dan zeide tot Hem:

Pilatus: Zijt Gij dus toch een koning?

Evangelist: Jezus antwoordde:

*Jezus: Gij zegt, dat Ik koning ben.
Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben
Ik in de wereld gekomen, opdat Ik voor
de waarheid zou getuigen; een ieder,
die uit de waarheid is, hoort maar mijn
stem.*

Evangelist: Pilatus zeide tot Hem:

Pilatus: Wat is waarheid?

*Evangelist: En na dit gezegd te hebben,
kwam hij weder naar buiten tot de
Joden en zeide tot hen:*

*Pilatus: Ik vind geen schuld in Hem.
Maar bij u bestaat het gebruik, dat ik u
op Pascha iemand loslaat: wilt gij dan
dat ik u de Koning der Joden loslaat?*

*Evangelist: Zij schreeuwden dan
wederom en zeiden:*

Nr. 18b Koor

Nicht diesen, sondern Barrabam!
Hem niet, maar Barabbas!

Nr. 18c Recitatief

Evangelist: Barrabas aber war ein
Mörder. Da nahm Pilatus Jesum und
geißelte ihn.

Evangelist: En Barabbas was een
rover. Toen nam dan Pilatus Jezus en
liet Hem geselen.

Nr. 19 Arioso (bas)

Betrachte, meine Seel, mit ängstlichem
Vergnügen,
Mit bitter Lust und halb beklemmtem
Herzen

Dein höchstes Gut in Jesu Schmerzen,
Wie dir auf Dornen, so ihn stechen,
Die Himmelsschlüsselblumen blühen!
Du kannst viel süße Frucht von seiner
Wermut brechen,

Drum sieh ohn Unterlaß auf ihn!
*Beschouw, mijn ziel, met angstig
genoegen,*

*met bittere vreugde en half beklemd
hart,*

*je hoogste goed in Jezus' smarten,
hoe voor jou op de doornen, die hem
steken*

de hemel-sleutelbloemen bloeien!

*Je kunt vele zoete vruchten van zijn
bitterheid plukken,*

*houdt Hem daarom zonder
onderbreking in het oog.*

Nr. 20 Aria (tenor)

Erwäge, wie sein blutgefärbter Rücken
In allen Stücken

Dem Himmel gleiche geht,
Daran, nachdem die Wasserwagen
Von unsrer Sündflut sich verzogen,
Der allerschönste Regenbogen
Als Gottes Gnadenzeichen steht! Da
capo.

Bedenk, hoe Zijn door bloed gekleurde
rug

in alle opzichten
met de hemel overeenstemt,
waaraan, nadat de watergolven
van onze zondvloed zich hebben
teruggetrokken,
de allermooiste regenboog
als Gods genadeteken staat!

Nr. 21a Recitatief

Evangelist: Und die Kriegsknechte
flochten eine Krone von Dornen und
satzten

sie auf sein Haupt und legten ihm ein
Purpurkleid an und sprachen:

*Evangelist: En de soldaten vlochten
een kroon van doornen, zetten die op
zijn hoofd en deden Hem een purperen
kleed om, en zij traden op Hem toe en
zeiden:*

Nr. 21b Koor

Sei gegrüßet, lieber Judenkönig!
Gegroet, Koning der Joden!

Nr. 21c Recitatief

Evangelist: Und gaben ihm Backenstreiche. Da ging Pilatus wieder heraus und sprach zu ihnen:

Pilatus: Sehet, ich führe ihn heraus zu euch, daß ihr erkenntet, daß ich keine Schuld an ihm finde.

Evangelist: Also ging Jesus heraus und trug eine Dornenkrone und Purpurkleid. Und er sprach zu ihnen:

Pilatus: Sehet, welch ein Mensch!

Evangelist: Da ihn die Hohenpriester und die Diener sahen, schrieten sie und sprachen:

Evangelist: En zij gaven Hem slagen in het gelaat. En Pilatus kwam wederom naar buiten en zeide tot hen:

Pilatus: Zie, ik breng Hem voor u naar buiten, opdat gij weet, dat ik geen schuld in Hem vind.

Evangelist: Jezus dan kwam naar buiten met de doornenkroon en het purperen kleed. En hij zeide tot hen:

Pilatus: Zie, de mens!

Evangelist: Toen dan de overpriesters en hun dienaars Hem zagen, schreeuwden zij en zeiden:

Nr. 21d Koor

Kreuzige, kreuzige!
Kruisigen, kruisigen!

Nr. 21e Recitatief

Evangelist: Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus: Nehmet ihr ihn hin und kreuziget ihn; denn ich finde keine Schuld an ihm!

Evangelist: Die Juden antworteten ihm:
Evangelist: Pilatus zeide tot hen:

Pilatus: Neemt gij Hem en kruisigt Hem want ik vind geen schuld in Hem.

Evangelist: De Joden antwoordden hem:

Nr. 21f Koor

Wir haben ein Gesetz, und nach dem Gesetz soll er sterben; denn er hat sich selbst zu Gottes Sohn gemacht.
Wij hebben een wet en naar die wet moet Hij sterven, want Hij heeft Zichzelf Gods Zoon gemaakt.

Nr. 21g Recitatief

Evangelist: Da Pilatus das Wort hörete, f rchtet  sich noch mehr und ging wieder hinein in das Richthaus und spricht zu Jesu:

Pilatus: Von wannen bist du?

Evangelist: Aber Jesus gab ihm keine Antwort. Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus: Redest du nicht mit mir? Wei est du nicht, daß ich Macht habe, dich zu kreuzigen, und Macht habe, dich loszugeben?

Evangelist: Jesus anwortete:

Jesus: Du hättest keine Macht über mich, wenn sie dir nicht wäre von oben herab gegeben; darum, der mich dir überantwortet hat, der hat's gr  re Sünde.

Evangelist: Von dem an trachtete Pilatus, wie er ihn loslie e.

Evangelist: Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij nog meer bevreesd, en hij ging weder het gerechtgebouw binnen en zeide tot Jezus:

Pilatus: Waar zijt Gij vandaan?

Evangelist: Maar Jezus gaf hem geen antwoord. Pilatus dan zeide tot Hem:

Pilatus: Spreekt Gij niet tot mij? Weet Gij niet, dat ik macht heb U los te laten, maar ook macht om U te kruisigen?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Gij zoudt geen macht tegen Mij hebben indien het u niet van boven gegeven ware: daarom heeft hij, die Mij aan u heeft overgeleverd groter zonde.

Evangelist: Van toen af trachtte Pilatus Hem los te laten.

Nr. 22 Koraal

Durch dein Gefängnis, Gottes Sohn,
Mu  uns die Freiheit kommen;
Dein Kerker ist der Gnadenthron,
Die Freistatt aller Frommen;
Denn gingst du nicht die Knechtschaft ein,
M  st unsre Knechtschaft ewig sein.
*Door Uw gevangenschap, zoon van God,
moet voor ons de vrijheid komen;
Uw kerker is de genadetroon,
de vrijplaats voor alle vromen;
Want als Gij niet de knechtschap was aangegaan,
had onze knechtschap eeuwig moeten zijn.*

Nr. 23a Recitatief

Evangelist: Die Juden aber schrieen und sprachen:

Evangelist: maar de Joden schreeuwden en zeiden:

Nr. 23b Koor

Lässest du diesen los, so bist du des Kaisers Freund nicht; denn wer sich zum

Könige machet, der ist wider den Kaiser.

Indien gij deze loslaat, zijt gij geen vriend van de keizer; een ieder, die zich koning maakt, verzet zich tegen de keizer.

Nr. 23c Recitatief

Evangelist: Da Pilatus das Wort hörete, führete er Jesum heraus und satzte sich auf den Richtstuhl, an der Stätte, die da heißet: Hochpflaster, auf Ebräisch aber: Gabbatha. Es war aber der Rüsttag in Ostern um die sechste Stunde, und er spricht zu den Juden:

Pilatus: Sehet, das ist euer König!

Evangelist: Sie schrieen aber:
Evangelist: Pilatus dan hoorde deze woorden en hij liet Jezus naar buiten brengen en zette zich op de rechterstoel, op de plaats, genaamd Litostrótos, in het Hebreeuws Gabbata. En het was Voorbereiding voor het Pascha, ongeveer het zesde uur, en hij zeide tot de Joden:

Pilatus: Zie, uw koning!

Evangelist: Zij dan schreeuwden:

Nr. 23d Koor

Weg, weg mit dem, kreuzige ihn!
Weg met Hem! Weg met Hem! Kruisig Hem!

Nr. 23e Recitatief

Evangelist: Spricht Pilatus zu ihnen:

Pilatus: Soll ich euren König kreuzigen?

Evangelist: Die Hohenpriester antworteten:

Evangelist: Pilatus zeide tot hen:

Pilatus: Moet ik uw koning kruisigen?

Evangelist: De overpriesters antwoordden:

Nr. 23f Koor

Wir haben keinen König denn den Kaiser.

Wij hebben geen koning, alleen de keizer!

Nr. 23g Recitatief

Evangelist: Da überantwortete er ihn, daß er gekreuziget würde. Sie nahmen aber Jesum und führeten ihn hin. Und er trug sein Kreuz und ging hinaus zur Stätte, die da heißet Schädelstätt, welche heißet auf Ebräisch: Golgatha. *Evangelist: Toen gaf hij Hem aan hen over om gekruisigd te worden. Zij dan namen Jezus en voerden hem heen, en Hij, zelf zijn kruis dragende, ging naar de zogenaamde Schedelplaats, in het Hebreeuws genaamd Golgota.*

Nr. 24 Aria (bas) met koor

Eilt, ihr angefochtenen Seelen,
Geht aus euren Marterhöhlen,
Eilt – Wohin? – nach Golgatha!
Nehmet an des Glaubens Flügel,
Flieht – Wohin? – zum Kreuzeshügel,
Eure Wohlfahrt blüht allda! Da capo.
*Haast u, zwaar beproefde zielen,
verlaat uw martelaarsholen.
Haast u – Waarheen?– naar Golgotha!
Gebruik de vleugels van het geloof,
vlucht – Waarheen?– naar de heuvel
van het kruis,
uw welzijn bloeit aldaar.*

Nr. 25a Recitatief

Evangelist: Allda kreuzigten sie ihn, und mit ihm zween andere zu beiden Seiten, Jesum aber mitten inne. Pilatus aber schrieb eine Überschrift und satzte sie auf das Kreuz, und war geschrieben: «Jesus von Nazareth, der Juden König». Diese Überschrift lasen viel Juden, denn die Stätte war nahe bei der Stadt, da Jesus gekreuziget

ist. Und es war geschrieben auf hebräische, griechische und lateinische Sprache. Da sprachen die Hohenpriester der Juden zu Pilato: *Evangelist: Daar kruisigden zij Hem, en met Hem twee anderen, aan weerszijden één, en Jezus in het midden. En Pilatus liet ook een opschrift schrijven en op het kruis plaatsen; er was geschreven: «Jezus, de Nazoreeër, de Koning der Joden». Dit opschrift dan lazen vele der Joden; want de plaats, waar Jezus gekruisigd werd, was dicht bij de stad, en het was geschreven in het Hebreeuws, in het Latijn en in het Grieks. De overpriesters der Joden dan zeiden tot Pilatus:*

Nr. 25b Koor

Schreibe nicht: der Juden König, sondern daß er gesaget habe: Ich bin der Juden König.
Schrijf niet: De Koning der Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden.

Nr. 25c Recitatief

Evangelist: Pilatus antwortet:

Pilatus: Was ich geschrieben habe, das habe ich geschrieben.
Evangelist: Pilatus antwoordde:

Pilatus: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.

Nr. 26 Koraal

In meines Herzens Grunde,
Dein Nam und Kreuz allein

Funkelt all Zeit und Stunde,
Drauf kann ich fröhlich sein.
Erschein mir in dem Bilde
Zu Trost in meiner Not,
Wie du, Herr Christ, so milde,
Dich hast geblut' zu Tod!
*In de grond van mijn hart
fonkelt iedere tijd en uur
Uw naam en kruis alleen,
daarom kan ik vrolijk zijn.
Verschijn mij in een visioen,
tot troost in mijn nood
hoe Gij, Heer Christus, zo mild
Uzelf hebt laten doodbloeden.*

Jezus aan het kruis (Johannes 19, 23-37; Mattheüs 27, 51-52)

Nr. 27a Recitatief

Evangelist: Die Kriegsknechte aber, da sie Jesum gekreuziget hatten, nahmen seine Kleider und machten vier Teile, einem jeglichen Kriegesknechte sein Teil, dazu auch den Rock. Der Rock aber war ungenähet, von oben an gewürket durch und durch.
Da sprachen sie untereinander:
Evangelist: Toen dan de soldaten Jezus gekruisigd hadden, namen zij zijn klederen en maakten daarvan vier delen, voor iedere soldaat één deel, en zijn onderkleed. Dit kleed nu was zonder naad, aan één stuk geweven. Zij zeiden dan tot elkander:

Nr. 27b Koor

Lasset uns den nicht zerteilen, sondern darum lösen, wes er sein soll.
Laten wij dit niet scheuren, maar erom loten, voor wie het zijn zal;

Nr. 27c Recitatief

Evangelist: Auf daß erfüllet würde die Schrift, die da saget: «Sie haben meine Kleider unter sich geteilet und haben über meinen Rock das Los geworfen.» Solches taten die Kriegesknechte. Es stund aber bei dem Kreuze Jesu seine Mutter und seiner Mutter Schwester, Maria, Kleophas Weib, und Maria Magdalena. Da nun Jesus seine Mutter sahe und den Jünger dabei stehen, den er lieb hatte, spricht er zu seiner Mutter:

Jesus: Weib, siehe, das ist dein Sohn!

Evangelist: Darnach spricht er zu dem Jünger:

Jesus: Siehe, das ist deine Mutter!

Evangelist: zodat het schriftwoord vervuld werd: «Zij hebben mijn klederen onder elkander verdeeld en overmijn kleding hebben zij het lot geworpen». Dit hebben dan de soldaten gedaan. En bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder en de zuster zijner moeder, Maria van Klopas en Maria van Magdala. Toen dan Jezus zijn moeder zag en de discipel, die Hij liefhad, bij haar staande zeide Hij tot zijn moeder:

Jezus: Vrouw, zie, uw zoon.

Evangelist: Daarna zeide Hij tot de discipel:

Jezus: Zie, uw moeder.

Nr. 28 Koraal

Er nahm alles wohl in acht
In der letzten Stunde,
Seine Mutter noch bedacht,
Setzt ihr ein' Vormunde.
O Mensch, mache Richtigkeit,
Gott und Menschen liebe,
Stirb darauf ohn alles Leid
Und dich nicht betrübe!

*Hij droeg zorg voor alles
op het laatste moment,
Zo bedacht Hij nog zijn moeder,
en gaf haar een voogd.
O mens, breng alles op orde,
heb God en mensen lief,
sterf dan zonder enig lijden
en wees niet bedroefd!*

Nr. 29 Recitatief

Evangelist: Und von Stund an nahm
sie der Jünger zu sich. Darnach,
als Jesus wußte, daß schon alles
vollbracht war, daß die Schrift erfüllet
würde, spricht er:

Jesus: Mich dürstet!

*Evangelist: Da stund ein Gefäße
voll Essigs. Sie fülleten aber einen
Schwamm mit Essig und legten ihn um
einen Isopen und hielten es ihm dar
zum Munde. Da nun Jesus den Essig
genommen hatte, sprach er:*

Jesus: Es ist vollbracht!

*Evangelist: En van dat uur af nam de
discipel haar bij zich in huis. Hierna
zeide Jezus, daar Hij wist, dat alles*

*reeds volbracht was, opdat de Schrift
vervuld zou worden:*

Jezus: Mij dorst!

*Evangelist: Er stond een kruik vol
zure wijn; zij staken dan een spons,
gedrenkt met zure wijn, op een
hysopstengel en brachten die aan zijn
mond. Toen Jezus dan de zure wijn
genomen had zeide Hij:*

Jezus: Het is volbracht!

Nr. 30 Aria (alt)

Es ist vollbracht!
O Trost für die gekränkten Seelen!
Die Trauernacht
Läßt nun die letzte Stunde zählen.
Der Held aus Juda siegt mit Macht
Und schließt den Kampf.
Es ist vollbracht!

*Het is volbracht!
O troost voor de geprangde zielen!
De nacht van treurnis
laat het laatste uur slaan.
De Held uit Juda zegeviert machtig
en beslist de strijd.
Het is volbracht!*

Nr. 31 Recitatief

Evangelist: Und neiget das Haupt und
verschied.

*Evangelist: En Hij boog het hoofd en
gaf de geest.*

Nr. 32 Aria (bas) met koraal

Mein teurer Heiland, laß dich fragen,

Jesu, der du warest tot,

Da du nunmehr ans Kreuz geschlagen
Und selbst gesagt: Es ist vollbracht,

Lebest nun ohn Ende,

Bin ich vom Sterben frei gemacht?

In der letzten Todesnot,
Nirgend mich hinwende

Kann ich durch deine Pein und Sterben
Das Himmelreich ererben?
Ist aller Welt Erlösung da?

Als zu dir, der mich versüht,
O du lieber Herre!
Du kannst vor Schmerzen zwar nichts
sagen,

Gib mir nur, was du verdient,

Doch neigest du das Haupt
Und sprichst stillschweigend: ja.

Mehr ich nicht begehre!
Mijn dierbare Heiland, laat ik U vragen,

Jezus, Gij die gestorven was,

*Nu Gij daar aan het kruis geslagen bent
en zelf gezegd heeft: Het is volbracht,*

leeft nu zonder einde

Ben ik van de sterfelijkheid bevrijd?

*In de laatste doodsnoed
wend ik mij nergens anders heen*

*Kan ik door Uw pijn en sterven
het hemelrijk beërven?
Is er verlossing voor de hele wereld?*

*dan tot U, die mij verzoent,
o, Gij lieve Heer!*

*Gij kunt van de pijn weliswaar niets
zeggen,*

Geef mij slechts, wat Gij verdiend hebt

*maar Gij neigt het hoofd
en zegt stilzwijgend: ja.*

meer begeer ik niet!

Nr. 33 Recitatief

Evangelist: Und siehe da, der Vorhang
im Tempel zerriß in zwei Stück von
oben an bis unten aus. Und die Erde
erbebete, und die Felsen zerrissen,
und die Gräber täten sich auf, und
stunden auf viel Leiber der Heiligen.

*Evangelist: En zie, het voorhangsel
van de tempel scheurde van boven
tot beneden in tweeën, en de aarde
beefde, en de rotsen scheurden, en de
graven gingen open en vele lichamen
der ontslapen heiligen werden
opgewekt.*

Nr. 34 Arioso (tenor)

Mein Herz, indem die ganze Welt
Bei Jesu Leiden gleichfalls leidet,
Die Sonne sich in Trauer kleidet,
Der Vorhang reißt, der Fels zerfällt,
Die Erde bebt, die Gräber spalten,
Weil sie den Schöpfer sehn erkalten,
Was willst du deines Ortes tun?

*Mijn hart, terwijl de hele wereld
bij het lijden van Jezus eveneens lijdt,
de zon zich in treurnis kleedt
het voorhangsel scheurt, de rots
uiteenvalt,
de aarde beeft, de graven splijten,
omdat zij de Schepper koud zien
worden,
wat wil jij in jouw plaats doen?*

Nr. 35 Aria (sopraan)

Zerfließe, mein Herze, in Fluten der
Zähren
Dem Höchsten zu Ehren!
Erzähle der Welt und dem Himmel die
Not:
Dein Jesus ist tot! Da capo.

*Vloei uiteen, mijn hart, in stromen van
tranen
om de Hoogste te eren!
Vertel aarde en hemel de rampspoed:
je Jezus is dood!*

Nr. 36 Recitatief

Evangelist: Die Juden aber, dieweil
es der Rüsttag war, daß nicht die
Leichname am Kreuze blieben den
Sabbath über (denn desselbigen
Sabbaths Tag war sehr groß), baten
sie Pilatum, daß ihre Beine gebrochen
und sie abgenommen würden.

Da kamen die Kriegsknechte und
brachen dem ersten die Beine und
dem andern, der mit ihm gekreuziget
war. Als sie aber zu Jesu kamen, da
sie sahen, daß er schon gestorben
war, brachen sie ihm die Beine nicht;
sondern der Kriegsknechte einer
eröffnete seine Seite mit einem Speer,
und alsobald ging Blut und Wasser
heraus. Und der das gesehen hat, der
hat es bezeuget, und sein Zeugnis
ist wahr, und derselbige weiß, daß
er die Wahrheit saget, auf daß ihr
gläubet. Denn solches ist geschehen,
auf daß die Schrift erfüllet würde: «Ihr
sollet ihm kein Bein zerbrechen.» Und
abermal spricht eine andere Schrift:
«Sie werden sehen, in welchen sie
gestochen haben!»

*Evangelist: De Joden dan, daar het
Voorbereiding was en de lichamen
niet op sabbat aan het kruis mochten
blijven (want de dag van die sabbat
was groot) vroegen Pilatus, dat hun
benen gebroken en zij weggenomen
zouden worden. De soldaten dan
kwamen en braken de benen van de
eerste en van de andere, die met Hem
gekruisigd waren; maar toen zij bij
Jezus gekomen waren en zagen, dat
Hij reeds gestorven was, braken zij zijn
benen niet, maar een van de soldaten
stak met een speer in zijn zijde en
terstond kwam er bloed en water uit.*

En die het gezien heeft, heeft ervan getuigd en zijn getuigenis is waarachtig en hij weet, dat hij de waarheid spreekt, opdat ook gij gelooft. Want dit is geschied, opdat het schriftwoord zou vervuld worden: «Geen been van Hem zal verbrijzeld worden». En weder zegt een ander schriftwoord: «Zij zullen zien op Hem, die zij doorstoken hebben».

Nr. 37 Koraal

O hilf, Christe, Gottes Sohn,
Durch dein bitter Leiden,
Daß wir dir stets untertan
All Untugend meiden,
Deinen Tod und sein Ursach
Fruchtbarlich bedenken,
Dafür, wiewohl arm und schwach,
Dir Dankopfer schenken.

*O help ons, Christus, Zoon van God,
door Uw bitter lijden
dat wij u steeds onderdanig
alle kwaad vermijden.
Dat wij uw dood en de oorzaak ervan
vruchtbaar gedenken,
en daarvoor, ofschoon wij arm en zwak
zijn,
U dankoffers schenken.*

Jezus' graflegging (Johannes 19, 38-42)

Nr. 38 Recitatief

Evangelist: Darnach bat Pilatum Joseph von Arimathia, der ein Jünger Jesu war (doch heimlich, aus Furcht vor den Juden), daß er möchte abnehmen den Leichnam Jesu. Und Pilatus erlaubete es. Derowegen kam

er und nahm den Leichnam Jesu herab. Es kam aber auch Nikodemus, der vormals bei der Nacht zu Jesu kommen war, und brachte Myrrhen und Aloen untereinander, bei hundert Pfunden. Da nahmen sie den Leichnam Jesu, und bunden ihn in leinen Tücher mit Spezereien, wie die Juden pflegen zu begraben. Es war aber an der Stätte, da er gekreuziget ward, ein Garte, und im Garten ein neu Grab, in welches niemand je gelegen war. Dasselbst hin legten sie Jesum, um des Rüsttags willen der Juden, dieweil das Grab nahe war.

Evangelist: En daarna vroeg Jozef van Arimatea, een discipel van Jezus (maar in het verborgen uit vrees voor de Joden) aan Pilatus het lichaam van Jezus te mogen wegnemen; en Pilatus stond het toe. Hij kwam dan en nam zijn lichaam weg. En ook kwam Nikodemus, die de eerste maal des nachts tot Hem gekomen was, en hij bracht een mengsel mede van mirre en aloë, ongeveer honderd pond. Zij namen dan het lichaam van Jezus en wikkelden het in linnen windsels met de specerijen, zoals het bij de Joden gebruikelijk is te begraven. En er was ter plaatse, waar Hij gekruisigd was, een hof en in die hof een nieuw graf, waarin nog nooit iemand was bijgezet; daar dan legden zij Jezus neder wegens de Voorbereiding der Joden, omdat het graf dichtbij was.

Nr. 39 Koor

Ruht wohl, ihr heiligen Gebeine,
Die ich nun weiter nicht beweine,
Ruht wohl und bringt auch mich zur
Ruh!
Das Grab, so euch bestimmt ist
Und ferner keine Not umschließt,
Macht mir den Himmel auf und schließt
die Hölle zu. Da capo.

*Rust zacht, gij heilig gebeente
dat ik nu verder niet beween.
Rust zacht en breng ook mij tot rust!
Het graf, zoals het voor U is bestemd
en dat verder geen rampspoed bevat,
maakt voor mij de hemel open
en sluit de toegang tot de hel.*

Nr. 40 Koraal

Ach Herr, laß dein lieb Engelein
Am letzten End die Seele mein
In Abrahams Schoß tragen,
Den Leib in sein Schlafkämmerlein
Gar sanft ohn einge Qual und Pein
Ruhn bis am jüngsten Tage!
Alsdenn vom Tod erwecke mich,
Daß meine Augen sehen dich
In aller Freud, o Gottes Sohn,
Mein Heiland und Genadenthron!
Herr Jesu Christ, erhöre mich,
Ich will dich preisen ewiglich!

*Ach Heer, laat Uw lieve engeltjes
aan het eind mijn ziel
naar Abrahams schoot brengen!
Laat mijn lichaam in zijn slaapkamertje
heel zacht, zonder kwellingen en pijn
rusten tot aan de jongste dag!
Wek mij dan op uit de dood,
opdat mijn ogen U mogen zien
in alle vreugde, o Zoon van God,
mijn Heiland en genadetroon!
Heer Jezus Christus, verhoor mij
ik zal U eeuwig prijzen!*

HET ORKEST

Eerste viool

Marc Destrubé,
concertmeester
Kees Koelmans
Franc Polman
Irmgard Schaller
Annelies van der
Vegt (arr 6)
Sophie Wedell

Tweede viool

Marinette Troost
Hans Christian
Euler
Guya Martinini
Paula Perez
Dirk Vermeulen
Gustavo Zarba

Altviool

Emilio Moreno
Marten Boeken
Antonio Clares
Yoshiko Morita

Viola d'Amore

Emilio Moreno
Marten Boeken

Cello

Rainer Zipperling
Albert Brüggen

Gamba

Rainer Zipperling

Bas

Joshua Cheatham
(4-9)
Margaret Urquhart
(10-19)

Fluit

Michael Schmidt-
Casdorff
Ingo Nelken

Hobo

Frank de Bruine
Alayne Leslie

Fagot

Luke Alexander

Theorbe

Mike Fentross

Orgel

Pieter-Jan Belder

Reizend met het orkest

Krzysztof
Martynowicz
Sandra Martin

CAPPELLA AMSTERDAM

Sopraan

Sanda Audere
Elma Dekker
Marijke van der
Harst
Maria Köpcke
Marjo van
Somerén
Rachel Thompson

Alt

Sabine van der
Heijden
Mieke van Laren
Dorien Lievers
Laura Rodrigues
Lopes
Inga Schneider
Suzanne Verburg

Tenor

Ross Buddie
(13-19)
Jon Etxabe
Arzuaga
Dolf Drabbels
Mattijs
Hoogendijk (not
13)
Jelle Leistra
Diederik Rooker
Markus Schuck
(4-14)

Bas

Jan Douwes
Angus van
Grevenbroek
Kees Jan de
Koning
Bart Oenema
Nathan Tax
Johan Vermeer

Reizend met het koor

Jacqeline
La Rooy

